

TALLER

COM VESTIA EN TUTANKAMON

Per a nens i nenes dels cicles Inicial i Mitjà de Primària

Dossier didàctic per al docent

Com vestia en Tutankamon?

1. Presentació.....	3
2. La proposta didàctica dins el currículum dels cicles inicial i mitjà.....	4
3. Objectius didàctics.....	7
4. Estructura de la proposta didàctica.....	8
5. Desenvolupament del taller i continguts.....	9
6. Propostes per treballar a l'escola.....	16
7. Per saber-ne més.....	17

1. Presentació: *Com vestia en Tutankamon?*

Les característiques de la roba que les persones hem vestit al llarg del temps - teixits, formes, volums, colors- ha respost a preferències individuals i estètiques però sobretot a raons econòmiques, culturals i socials concretes de cada moment històric. Així, l'anàlisi d'un fet tant quotidià com és vestir-se, ens serveix per entendre fets econòmics, socials, culturals i artístics molt rellevants de la nostra història.

El taller *Com vestia en Tutankamon?* pretén que els alumnes coneguin les característiques de les principals peces de vestir egípcies a partir de la figura del faraó Tutankamon, de qui es coneixen molts detalls sobre la seva indumentària. També és la nostra intenció que els nens i les nenes **experimentin plàsticament** amb diferents tipus de teixits.

Durant la **primera part del taller** (60') els nens i nenes visualitzen una presentació per descobrir quines fibres tèxtils eren les més emprades a l'Antic Egipte i quines eren les principals peces d'indumentària femenines i masculines.

La **segona part del taller** (60') té un doble objectiu: d'una banda que els alumnes interioritzin els continguts treballats a partir de la manipulació i la pràctica i de l'altra, que es desperti la seva creativitat amb un treball manual que conté diverses mostres de teixits. Així hauran de vestir sobre pla una parella d'egipcis, amb els teixits que hi corresponen, tot utilitzant diverses tècniques: retallar, arrugar, esquinçar, doblegar...

Aula Didàctica

Centre de Documentació i Museu Tèxtil

2. La proposta didàctica dins el currículum d'Educació Infantil

La proposta didàctica que us proposem encaixa amb els continguts del currículum d'Educació Primària pel que fa a les àrees de **Coneixement del medi natural, social i cultural** i **Educació artística**.

Els temes i les activitats que es treballen al taller *Com ens hem vestit* es corresponen als següents **objectius** i **continguts** del **cicle inicial** i **cicle mitjà**:

ÀREA DE CONEIXEMENT DEL MEDI NATURAL, SOCIAL I CULTURAL

OBJECTIUS

7. Reconèixer en el medi natural, social i cultural els canvis i les continuïtats relacionats amb el pas de temps, comprendre algunes relacions de successió i simultaneïtat, de cronologia i de durada, i aplicar aquests coneixements en la interpretació del present, la comprensió del passat i en la construcció del futur.

Cicle inicial

CONTINGUTS

Canvis i continuïtats en el temps

- Ús de nocions bàsiques de temps (abans/després, passat/present/futur, durada) i de les unitats de mesura bàsiques (dia, setmana, mes i any).
- Aplicació de nocions de canvi i continuïtat en fets quotidians propers a la seva experiència i en elements del patrimoni.

Matèria i energia

- Observació, descripció i classificació de materials en funció d'algunes propietats tot relacionant-les amb els seus usos.

Cicle mitjà

CONTINGUTS

Canvis i continuïtats en el temps

- Ús de fonts d'informació històrica diverses per obtenir informació i evidenciar els canvis i continuïtats al llarg del temps, d'aspectes de la vida quotidiana, de l'entorn proper.
- Ús d'unitats de mesura temporal i aplicació de les nocions de canvi i continuïtat en l'anàlisi de l'evolució d'algun aspecte de la vida quotidiana al llarg del temps, comparant cultures allunyades en l'espai o el temps.
- Descoberta i valoració del patrimoni comarcal natural i cultural i aplicació de nocions de canvi i continuïtat en els paisatges.
- Identificació del paper dels homes i les dones, individualment i col·lectiva, en la història.

ÀREA D'EDUACIÓ ARTÍSTICA

OBJECTIUS

3. Comprendre que les manifestacions artístiques i culturals estan fetes per homes i dones i per a la gent, i que representen les seves experiències.
8. Compartir i reconstruir històries i pensaments que ens desvetllen les manifestacions artístiques i culturals i descobrir que poden influir en la nostra manera de pensar i en els nostres propòsits.
11. Conèixer les intervencions artístiques urbanes, els museus, els teatres, els auditoris, els edificis arquitectònics i culturals del barri, del poble o de la ciutat. Adonar-se de les seves funcions socials vinculades a la vida del barri, del poble o de la ciutat i a noció de patrimoni.

Cicle inicial

CONTINGUTS

Explorar i percebre

Visual i plàstica

- Observació i exploració sensorial dels elements presents en l'entorn natural, cultural i artístic experimentant les sensacions i emocions que provoquen.
- Observació i valoració d'imatges fixes i seriadades de contextos propers (historietes, còmics, il·lustracions, fotografies, cartells, publicitat) que provenen del camp de les arts i la cultura visual.
- Interès i curiositat per descobrir i gaudir de les manifestacions artístiques que ofereix l'entorn (museus, exposicions, representacions, festes populars).
- Discriminació de materials, colors, formes, volums, línies, grandàries, impacte visual...en les imatges, els objectes i les obres artístiques.
- Percepció que a través de la participació artística i de l'interès vers els fets artístics s'arriba a la satisfacció i l'emoció de l'experiència estètica.

Interpretar i crear

Visual i plàstica

- Experimentació amb les qualitats visuals i plàstiques de materials dels elements presents en l'entorn: manipulació i transformació dels materials; utilització de diversos materials i suports, i intervenció espacial i compositiva.
- Incorporació i utilització progressiva de les terminologies pròpies dels llenguatges artístics: pintura, dibuix, escultura, il·lustració, collage, modelatge, construcció, fotografia, cinema i teatre.
- Valoració de l'ordre, la cura i l'atenció en els processos de producció i del respecte en el treball.
- Interès, valoració i respecte davant del fet artístic i davant de les produccions artístiques pròpies i alienes.

Cicle mitjà

CONTINGUTS

Explorar i percebre

Visual i plàstica

- Exploració i diàleg entorn al que les imatges, les produccions audiovisuals i els objectes ens poden explicar del món i de nosaltres mateixos.
- Observació i discriminació de materials, colors, formes, volums, línies, contorns, textures, grandàries i perspectives, en la bidimensionalitat i la tridimensionalitat dels objectes, les imatges i les obres artístiques.

Interpretar i crear

Visual i plàstica

- Experimentació i recerca de les possibilitats expressives i plàstiques i de transformació dels materials (...).
- Disseny i composició individual i col·lectiva d'imatges i objectes utilitzant materials tècniques i procediments diversos (...).

3. Objectius didàctics

El **objectius didàctics** del taller *Com vestia en Tutankamon* que us oferim són els següents:

- **Veure a través de diferents imatges** que ens permeten conèixer com vivia una cultura única de fa milers d'anys.
- **Comprendre** quins **materials tèxtils i teixits** feien servir, com els feien servir, amb orígens i característiques concretes.
- **Descobrir** les costums, les formes de vestir, que tenien **textures, volums i colors** diferents als nostres.
- **Analitzar** alguns dels **materials tèxtils** que es van utilitzar al món egipci.
- **Treballar** **Analitzar** algunes de les formes (textura, volum, color, silueta) que van predominar en la **indumentària i els complements** al món egipci.
- **Experimentar** amb diferents teixits per realitzar un **treball creatiu plàstic** tot utilitzant diverses tècniques manuals.

4. Estructura de la proposta didàctica

<i>1. Què venim a fer?</i>		15'
OBSERVEM:	El CDMT, els espais, el personal del Museu.	
SOM SITUATS A:	La sala d'actes.	
VOLEM SABER:	Què és el CDMT?, què s'hi fa?, què hi venim a fer?	
CONTINGUTS:	Noció de museu i d'objecte museístic. Grans trets de les col·leccions del CDMT i de les seves tasques principals.	

<i>2. Com vestia en Tutankamon 1ª part</i>		45'
OBSERVEM:	Unes diapositives amb la història dels teixits en el món egipci, la roba, els materials i algunes curiositats Teixits i matèries primes	
SOM SITUATS A:	Aula-taller.	
VOLEM SABER:	Què hi veiem? Què coneixem com l'Antic Egipte? Com era la seva societat? Com vestien? Quina roba portaven i perquè? Quines matèries primes feien servir?	
ACCIONS A FER:	Observació i manipulació de fibres i teixits diversos.	

<i>3. Com vestia Tutankamon- 2a part</i>		60'
OBSERVEM:	Personatges que apareixen dibuixats al dossier de treball.	
SOM SITUATS A:	Aula-taller.	
VOLEM SABER:	Quin teixit portarà cada personatge? Quin és el nom de la roba que porten? Com és i de que està feta aquesta roba?	
ACCIONS A FER:	Cada alumne vesteix els personatges del seu dossier (retallar i enganxar), de forma lliure i creativa però vigilant que el teixit utilitzat i les formes es correspongui amb l'època egípcia.	

5. Desenvolupament del taller i continguts

1a. PART (45' aprox.)

Durant la primera part del taller, el monitor/a **mostra les diapositives i explica el que estem veient d'una manera entretinguda**. A partir d'un diàleg amb els alumnes es va completant la informació i repassant tot el que sabem de la civilització egípcia.

Al llarg de l'explicació els alumnes poden manipular les diverses **fibres** que s'anomenen i poden tocar **teixits**.

Continguts:

GUIÓ ACTIVITAT EGIPTO (21 d'abril 2013):

La civilització de l'Antic Egipte es va desenvolupar fa 4000 anys a la vall del riu Nil.

Va tenir tres èpoques: Imperi Antic, Imperi Mig i Imperi Nou (on va regnar en Tutankamon...fa...3.000anys.)

I va terminar amb ella la conquesta d'Egipte per part de l'Imperi Romà, allà per temps de Cleopatra (que va ser la darrera faraona).

- Situar Egipte al mapa (diap 1)
- Contextualitzar les èpoques (diap 2)

Aquesta civilització es va poder desenvolupar gràcies a les característiques de la Vall del riu Nil, que cada any s'inundava deixant uns terrenys molt rics per l'agricultura que no era tan laboriosa i permetia a la gent desenvolupar altres arts (culturals i artístiques, comercials).

- La vall del riu Nil., (diap. 3)

El clima: país amb molt desert, excepte al costat del riu. Al desert de dia fa molta calor i de nit fa molt fred.

- El clima a la vall del Nil és molt càlid (com aquí a l'estiu → condiona la roba que porta la gent). (diap. 4).

La vida s'ordenava entorn a les diferents classes socials.(diap.5)

El Faraó era la persona més important i vivia en un palau amb la seva dona (la emperadriu) i els seus fills. A més hi havia sacerdots que tenien cura dels temples religiosos, guerrers que lluitaven a les guerres al costat del faraó, artesans, camperols, etc.

Com vestia en Tutankamon

Cada un d'ells portava a la roba característiques que els distingia i diferenciava. (diap. 6)

En general, gràcies al clima, la roba que portaven era : lleugera, folgada i senzilla, molta es feia a casa, però també van existir tallers especialitzats.

Els nens i nenes anaven despullats fins a la maduresa.

FIBRES:

La fibra que més utilitzaven era el **LLI**: fibra vegetal (imatge de camp de lli) que s'obté de la tija de la planta del mateix nom.

Es conreava en diferents moments per obtenir diferents tipus de fibres (més o menys fines, segons si la planta estava més verda o més madura) i

Quan surt de la planta sembla cabell de color ros, però se li treu el color i es blanqueja perquè doni més frescor (el color blanc NO atreu els raigs de sol, els colors foscos sí). Té un tacte fresc però és una mica rígida (fer demostracions amb la fibra: si la doblegues torna a posar-se recta ràpidament). Degut a això les robes fetes amb lli s'arruguen molt però va molt bé per prisar-les (fer plecs amb tros de roba). Havia diverses varietats de tela: - Lino Real (blanc i transparent- era el escollit per la roba del Faraó i la seva família) (diap 7)

Una altra fibra era el **COTÓ**: fibra vegetal que envolta les llavors de la planta del cotó (veure imatge de planta de cotó). És més fina que el lli i no tant fresca, però més suau (mostrar com es fila manualment). No es va utilitzar a l'Antic Egipte.

L'altra fibra és la **LLANA**: fibra animal que s'obté de les ovelles principalment. Com que a Egipte fa calor només la feien servir per fer mantes i capes que es posaven a sobre de la roba per la nit, que és quan fa més fred. La fibra de llana també és suau però més càlida que el cotó per això es fan peces d'abric. (diap. 8).

TEIXIR:

Quan tenim els fils el següent pas és fe el teixit ja que les teles estan formades per fils que es creuen (treure alguns fils d'una mostra de teixit).

→ Mostrar com funciona un teler.(diap.9)

INDUMENTÀRIA: (explicar a partir de les plantilles i imatges relacionades).

Com hem vist el clima càlid d'Egipte feia que la roba fos molt lleugera i als peus portaven sandàlies. Per compensar els homes i les dones feien servir complements per guarnir-se (explicar què són complements: joies, perruques, mocadors, etc.). (diap. 10) i (diap11)

Homes:

Portaven una faldilla curta pels genolls que es creuava davant anomenada SCHENTI, sovint la part de davant anava prisada en forma de ventall. Com que el pit anava descobert sovint portaven un collaret ample amb pedres de colors i pasta de vidre també de colors.

Els nens i els homes sovint tenien el cap sense cabell, afaitat i per protegir-se del sol portaven un mocador anomenat KLAFT, de ratlles horitzontals, subjectat al front amb una diadema.(diap 12)

Dones:

Portaven dos tipus de peces:

- KALASHIRIS: vestit llarg fins als turmells i ajustat, amb forma de tub. Es subjectava amb un o dos tirants.
- TÚNICA: llarga i de teixit molt fi. Es posava a sobre del vestit, per protegir-se del sol i tenia les mànigues amples i prisades.

Les dones també portaven joies com el collaret dels homes, polseres, braçalets i corones decorades amb plomes d'aus. Al cap portaven perruques de cabell negre a vegades amb petites trenes decorades amb fil d'or. Sovint es posaven una pastilleta de perfum a sobre de la perruca que amb el sol es desfeia i deixava caure el perfum per la perruca.

Les dones també es maquillaven molt els ulls. (diap. 13)

Els nens i les nenes anaven despullats fins a la pubertat.

LES MÒMIES PORTEN TEIXIT

El ritual funerari més important eren les momificacions, un procés molt complexa que podia durar fins a 70 dies i que només estava destinat a persones molt poderoses.

Com vestia en Tutankamon

Tres dies després de mort la persona era portada a prop del Nil, en llocs especials preparats per això, la rentaven, treien els seus òrgans (menys el cor) cobrien amb sal i després omplien amb sorra, cosien el cos amb fil de lli i embolicaven el cos (començant pels peus) amb venes de lli, tot recitant encanteris. (diap. 14)

EN TUTANKHAMON VESTIA

Aquest faraó no va ser el més important en la seva època, però per nosaltres sí va ser un dels més grans descobriments arqueològics del món, perquè la seva tomba va ser trobada pràcticament intacta pel sr. Howard Carter, l'any 1922. En aquesta tomba amb molts tresors fantàstics, també es va trobar el seu aixovar, teixits, roba, complements... que s'han conservat prop de 4000 anys!! (diap.15) i (diap. 16)

COLORS:

Tot i que la roba majoritàriament era blanca, les joies i els complements tenien molt colors i cada color tenia un significat:

- Verd: representava la vida i la joventut.
- Groc: símbol del sol i de la riquesa (color de l'or).
- Blau: símbol de la felicitat. (diap.17)
-

TEIXITS DE4000 ANYS

A més dels teixits que es van trobar a la tomba d'en Tutankhamon, en d'altres també s'han aconseguit recuperar i es troben a Museus importants d'arreu del món o a El Cairo, aquí algunes...poden semblar un mica lletges però penseu...tenen 4.000anys!!! (diap. 18)

2a. PART (45' aprox.)

Durant la **segona part del taller**, cada nen o nena realitza un **treball plàstic** a sobre d'un dossier A3 a on hi han dibuixats dos personatges egipcis.

Els alumnes tindran **teixits** com els que han tocat: Hauran d'identificar els diferents noms de les robes i confeccionar el dibuix dels personatges, tot retallant, esquinçant o arrugant el teixit i enganxant-lo segons el seu gust.

6. Propostes per treballar a l'escola

Abans de la visita

Us proposem alguns temes que podeu introduir a l'aula amb els vostres alumnes per tal de preparar la visita al Museu Tèxtil.

- **Què és un museu?**

La **definició de museu** que trobem a *l'Hiperenciclopèdia Catalana* és la següent:

"Lloc on hom conserva i exposa béns o espècimens als quals reconeix un valor cultural i un interès social"

La definició és àmplia i pot ser allunyada de la realitat dels nens i nenes, per tant, es pot iniciar un **diàleg participatiu** a partir de preguntes que ajudaran a contextualitzar allò que s'anirà a veure:

- *Heu anat mai a visitar un museu?*
- *Us sembla que a tots els museus hi ha el mateix o n'hi ha de molts tipus?*
- *Què us imagineu que veureu al Museu Tèxtil de Terrassa?*
- *Quina és la funció dels museus? Per què creieu que són importants els museus?*

Després dels comentaris dels nens i les nenes i de les oportunes explicacions i aclariments del mestre/a, es pot motivar a fer un dibuix sobre el què s'imaginen que trobaran al Museu Tèxtil de Terrassa.

També es pot motivar la visita a partir d'un conte, per exemple: *El Museu de Carlota/James Mayhew*, Editorial Barcelona Serres.

- **La indumentària i el pas del temps**

Es pot comentar amb els nens i nenes que la forma dels vestits ha variat molt al llarg de la història segons l'època i els gustos estètics de les persones. Poden buscar a llibres, enciclopèdies o a Internet, imatges de personatges que van viure en les èpoques passades. A classe, es pot analitzar amb els alumnes/as la forma de la indumentària femenina i masculina de cada època.

Com ens hem vestit?

Si es disposa de PDI amb accés a Internet, els alumnes poden descobrir, des de l'aula, el fons de l'IMATEX (textilteca on-line de lliure accés) consultable a través de la nostra pàgina www.cdmt.es. El mestre/mestra pot fer una recerca de vestits que es conserven al CDMT . Per qualsevol dubte sobre la recerca a IMATEX pot consultar al personal de la Biblioteca del CDMT (biblioteca@cdmt.es).

Per treballar l'evolució de la indumentària d'una manera més propera als nens i nenes es pot fer un treball amb fotografies dels seus parents antecessors (rebesavis, avis, pares). Amb l'exploració de les imatges es pot analitzar com van canviant les formes de la indumentària dels homes i les dones del passat. Fins i tot es pot convidar a algun avi/àvia per que expliqui als alumnes com vestia en la seva infantesa i en la seva joventut: teixits, peces de roba, colors, complements, sabates...

Després de la visita

Seria interessant poder recollir tots els aspectes tractats durant el taller per tal d'ajudar a consolidar els objectius. Algunes propostes:

- Explicar oralment, cada nen/a, allò que li ha cridat més l'atenció, allò que no s'esperava, aquell concepte sobre indumentària que no sabia...
- Confrontar la idea prèvia que tenien abans de realitzar la visita i l'experiència viscuda; fer-ne un dibuix.
- Transferir els aspectes rellevants d'aquesta conversa en un mural que es pot realitzar en petit grup.

Com ens hem vestit?

7. Per a saber-ne més...

- En les següents pàgines *web* podeu consultar aspectes concrets de la història de la moda, la indumentària, etc:

<http://www.modahistoria.com/>

<http://www.modaweb.com/aula/historia/index.htm>

<http://www.estiloymoda.com/historia-moda/>

<http://www.edym.com/CD-tex/01mod/cap01.htm>

<http://www.elcosturerodestella.org/2007/04/historia-de-la-moda.html>

http://www.wikilearning.com/curso_gratis/como_se_impone_una_moda-historia_de_las_modas/edit/3761-4

http://www.terra.com/especiales/lamoda/grandes_inventos.html

http://es.wikipedia.org/wiki/Categor%C3%ADa:Historia_de_la_indumentaria

<http://www.cervantesvirtual.com/FichaMateria.html?Ref=237871&idGrupo=convencional>

<http://www.grec.net/home/cel/mainc.htm>

<http://www.xtec.net/>

<http://www.20minutos.es/museo-virtual/>

- També podeu consultar bibliografia sobre la indumentària al llarg de la història. Citem només alguns títols de referència que podeu trobar a la Biblioteca del CDMT:
 - Black, J. Anderson. *A history of fashion*. New York : William Morrow & Company, Inc., 1975.
 - Boucher, François. *Historia del traje en occidente desde la antigüedad hasta nuestros días*. Barcelona : Montaner y Simón, cop. 1967.

Com ens hem vestit?

- Deslandres, Yvonne. *El Traje, imagen del hombre*. Barcelona : Tusquets, 1985.
- Laver, James. *Breve historia del traje y la moda*. Madrid : Cátedra, DL 1988.
- Peyri, Carmen L. *La Moda imagen de la historia*. Barcelona : IDEP, 1990.